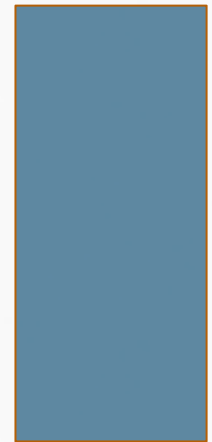

СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ

**ЗАСОБИ ЗВ'ЯЗКУ ЧАСТИН СКЛАДНОГО
РЕЧЕННЯ**

Складне речення – це речення, що складається з двох і більше граматичних основ (предикативних одиниць), які становлять семантичну, структурну та інтонаційну єдність.

Складне речення функціонує в мові як одна комунікативна одиниця й характеризується формально-граматичними та семантичними ознаками, з-поміж яких найважливішими є: а) поліпредикативність; б) особлива структурна схема; в) інтонаційна завершеність, семантична та структурна цілісність; г) в ньому повідомляється про кілька ситуацій і відношення між ними.

Складне речення, що складається з двох предикативних одиниць, називається двочленним, або двокомпонентним:

Тож будьмо чеснії відверті в ділах великих і простих, щоб від народження до смерті за все відповісти (В. Крищенко); Помиляються не тільки люди, помиляються навіть святі (В. Симоненко).

Складне речення, що складається з трьох і більше предикативних одиниць, називається багаточленним чи багатоконпонентним:

Основними засобами поєднання предикативних одиниць складного речення є

- 1) сполучники;
- 2) сполучні слова;
- 3) інтонація;

4) співвідношення видо-часових форм присудків предикативних частин;

5) змістова взаємозалежність частин;

6) порядок розташування частин;

7) лексико-граматичні засоби (наявність у першій частині вказівних слів, спільний другорядний член, неповнота частини).

Одним з найпоширеніших засобів зв'язку предикативних одиниць є сполучники й сполучні слова, що є показниками сурядного чи підрядного зв'язку. З семантичного погляду вони в багатьох випадках без допомоги контексту виражають також певні смислові відношення.

Сполучники сурядності (паратактичні) поєднують в одне ціле рівноправні частини складного речення й виражають єднальні, зіставно-протиставні й розділові відношення:

*Пройшла гроза, і ніч промчала, і знову день шумить кругом
(В. Сосюра); Роки любії, дитячі, як весняні води, зникли, але
гомін вод весняних не забудеться ніколи (Леся Українка)*

Сполучники сурядності лише поєднують предикативні частини складносурядного речення й не належать до жодної з цих частин.

Сполучники підрядності (гіпотактичні) поєднують частини складнопідрядних речень і виражають часові, умовні, причинові, з'ясувальні та інші відношення. Вони завжди належать до підрядної частини, підпорядковуючи її головній:
У квітках летить весна, журавлів шука й не зна, що вони їй вістунами відчиняють всюди брами (Олександр Олесь);
Прозрінь не бійся, бо вони як ліки (Л. Костенко).

Сполучні слова, поєднуючи між собою частини складнопідрядного речення, виступають членами підрядної частини речення.

У ролі сполучних слів виступають повнозначні частини мови: відносні займенники (хто, що, який, чий) і займенникові прислівники (як, коли, куди, де):

Уникай людей, які, бачачи твої вади і недоліки, виправдовують їх або навіть схвалюють (Г. Сковорода); Дивись, я сміюсь, коли серце ридає... (Леся Українка).